

DR TOM O'BRYAN

JAK WZMOCNIĆ SWÓJ MÓZG

Wystarczy **1 godzina tygodniowo**,
aby zyskać najlepszą pamięć, produktywność
i poprawić jakość snu

vital
GWARANCJA ZDROWIA

Pochwały dla Jak wzmocnić swój mózg

Jeśli czujesz się przytłumiony, przeczytaj, proszę, książkę Jak wzmocnić swój mózg! Skorzystaj z nowej książki doktora Toma O'Bryana, aby wyznaczyć sobie jasną drogę do zdrowszego, pełniejszego energii i jaśniejszego poznawania świata.

– Jayson Calton, lekarz medycyny, i Mira Calton,
dyplomowana dietetyczka, autorzy książek

Dr Tom to świetny specjalista od dbania o zdrowie. Do tematu zawsze podchodzi w sposób bardzo oryginalny i wnikliwy. W książce Jak wzmocnić swój mózg podnosi on kwestię autoimmunologii i toksyczności w optymalizowaniu zdrowia mózgu. Poruszone zagadnienia są poparte dowodami naukowymi i łatwe do realizacji – aby je zastosować, wystarczy zaledwie 1 godzina tygodniowo. Dr O'Bryan przemierza drogę od ciała, poprzez umysł, aż do otoczenia człowieka za pomocą przemyślanych technik i szybkich porad. Zastosuj ten zdrowotny pakiet, który proponuje ta niesamowita książka!

– Deanna Minich, lekarz,
autorka książek

Ta książka jest lekturą obowiązkową, jeśli chcesz poprawić swoją pamięć i pozbyć się zamglenia umysłowego, doskonale spać i zredukować niepokój i ADHD, zwiększyć swoją produktywność i czuć się szczęśliwszym.

– Trudy Scott, autorka książek

Po raz kolejny Dr Tom O'Bryan wypracował coś, co jest zarówno inspirujące, jak i praktyczne w pomaganiu ludziom, którzy chcą podjąć działanie w kierunku zmiany ich nawyków zdrowotnych.

– James Maskell, założyciel i dyrektor Evolution of Medicine

Nowa książka doktora Toma O'Bryana daje ci wszelkie narzędzia do »naprawienia«, a może nawet odmłodzenia twojego mózgu o kilkadziesiąt lat. To, co proponuje dr O'Bryan, łatwo zrozumiesz i bardzo prosto wdrożysz w życie twój mózg, nawet jeśli nie pracuje obecnie zbyt dobrze! Jest nadzieja, ponieważ książka ta zabiera cię w podróż ku wielkiemu ożywieniu. Funkcje, dysfunkcje i leczenie mózgu... To dziedzina bardzo podobna do chorób sercowo–naczyniowych, które są moją specjalnością. Dlatego wiem, że zalecenia z tej książki mogą działać w obu przypadkach. Ogromnie polecam ci tę książkę.

– dr Mark C. Houston, lekarz medycyny, profesor kliniczny w Szkole Medycznej przy Vanderbilt University

Gorąco poleca nową książkę doktora Toma O'Bryana. Tak, to jest możliwe... Możesz nie tylko zapobiec, ale także odwrócić pogarszanie się funkcji poznawczych. A dr Tom trafia w samo sedno dzięki swojemu szerokiemu podejściu do zagadnienia uzdrawiania mózgu!

– dr Jill Carrahan, nauczycielka akademicka, prowadząca kurs odwracania zaburzeń poznawczych w Instytucie Medycyny Funkcjonalnej

Dziękuję za przedstawienie w sposób tak zrozumiały założeń naukowych wraz z krokami, jakie należy podjąć, aby wziąć w swoje ręce zdrowie i uzdrawianie. W tej książce wszystko opisane jest przystępnie, praktycznie i zachęcająco.

– Jeffrey Smith, założyciel Instytutu Odpowiedzialnej Technologii i autor książek

Pionierska książka doktora Toma O'Bryana Jak wzmocnić swój mózg zagłębia się w badania łączące stany zapalne z funkcjonowaniem mózgu. Tekst ten daje wszelkie narzędzia, jakich potrzebujesz, aby uzdrowić swój mózg i utrzymać go w dobrym zdrowiu.

– dr Steven G. Eisenberg, specjalista onkologii i hematologii, współzałożyciel Clare.com, dyrektor kreatywny w DrSteven.com oraz współproducent CancerMoonshot.com

Niniejsza książka to lektura obowiązkowa dla wszystkich zainteresowanych ochroną zdrowia swojego mózgu i zapobieganiem chorobom neurodegeneracyjnym. Dr O'Bryan stosuje zasady medycyny funkcjonalnej i oferuje obszerny przewodnik działań prowadzących do uzdrowienia mózgu poprzez uzdrowienie jelit, zmniejszenie toksyczności i ugaszenie stanów zapalnych. Książka przepętniona jest praktycznymi poradami, osobistymi historiami i smaczными, łatwymi w przygotowaniu przepisami.

– dr Sandra Scheinbaum,
dyrektor Akademii Coachingu Medycyny Funkcjonalnej

Tom O'Byan opracował prosty, łatwy w realizacji przewodnik wspomagający pamięć i produktywność. Możesz być pewien, że postępując według tego programu, zmienisz swoje życie na lepsze i osiągniesz doskonałą funkcję mózgu. Materiał zawarty w książce jest bardzo prosty do realizacji i może zmotywować każdego do dokonania zmian w stylu życia, które będą miały długotrwały efekt.

– Marcelle Pick, autorka książek

JAK WZMOCNIĆ SWÓJ MÓZG

DR TOM O'BRYAN

JAK WZMOCNIĆ SWÓJ MÓZG

vital
GWARANCJA ZDROWIA

REDAKCJA: Magdalena Kuźmiuk
SKŁAD: Dorota Sikora
PROJEKT OKŁADKI: Dorota Sikora
TŁUMACZENIE: Kamila Knockenhauer
ILUSTRACJE: Mapping Specialists

Wydanie I
Białystok 2021
ISBN 978-83-8168-731-7

Tytuł oryginału: *You Can Fix Your Brain: Just 1 Hour a Week to the Best Memory, Productivity, and Sleep You've Ever Had*

Copyright © 2018 by Dr. Tom O'Bryan

© Copyright for the Polish edition by Wydawnictwo Vital, Białystok 2020
All rights reserved, including the right of reproduction in whole or in part in any form.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Bez uprzedniej pisemnej zgody wydawcy żadna część tej książki nie może być powielana w jakimkolwiek procesie mechanicznym, fotograficznym lub elektronicznym ani w formie nagrania fonograficznego. Nie może też być przechowywana w systemie wyszukiwania, przesyłana lub w inny sposób kopiowana do użytku publicznego lub prywatnego – w inny sposób niż „dozwolony użytek” obejmujący krótkie cytaty zawarte w artykułach i recenzjach.

Książka ta zawiera porady i informacje odnoszące się do opieki zdrowotnej. Nie powinny one jednak zastępować porady lekarza ani dietetyka. Jeśli podejrzewasz u siebie problemy zdrowotne lub wiesz o nich, powinieneś skonsultować się z lekarzem, zanim rozpoczniesz jakiegokolwiek program poprawy zdrowia czy leczenia. Dołożono wszelkich starań, aby informacje zaprezentowane w tej książce były rzetelne i aktualne podczas daty jej publikacji. Wydawca ani autor nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jakiegokolwiek skutki dla zdrowia, mogące wystąpić w wyniku stosowania zaprezentowanych w książce metod.

vital
GWARANCJA ZDROWIA

15-762 Białystok

ul. Antoniuk Fabr. 55/24

85 662 92 67 – redakcja

85 654 78 06 – sekretariat

85 653 13 03 – dział handlowy – hurt

85 654 78 35 – www.vitalni24.pl – detal

strona wydawnictwa: www.wydawnictwovital.pl

Więcej informacji znajdziesz na portalu www.odzywianie24.pl

PRINTED IN POLAND

Piszę tę dedykację w przededniu drugich urodzin mojej wnuczki, Mii. Jej narodziny i doświadczenia pierwszych miesięcy życia nie dawały jej szans na przeżycie. Cierpiała z powodu wielokrotnych krwotoków w mózgu i innych komplikacji wynikających z przedwczesnego porodu, które jeszcze nie tak dawno byłyby wyrokiem bardzo krótkiego lub bardzo ograniczonego życia. Każdego dnia dziękuję Bogu za technologię medyczną, która dała jej szansę do walki o przetrwanie. Dziś jest pięknie rozwijającym się, zadziornym, w najlepszej z możliwych formie 2-letnim brzdącem, który musi wejść w każdy kąt, otworzyć każdą książkę (o ile są w niej kolorowe obrazki) i nie przyjmuje odpowiedzi „nie”! Mia jest uosobieniem życia z mózgiem, którego nic nie ogranicza, który chce się nauczyć wszystkiego, który przetwarza informacje i ciągle buduje nowe połączenia w nieustannie rozwijającą się sieć komórek mózgowych, a rezultaty tego procesu widoczne są każdego dnia w postaci radosnego, pełnego zabawy, zaangażowanego we wszystko dziecka będącego wzorem „radości życia”.

Kiedy wyruszamy w drogę, dobrze jest mieć ze sobą mapę (albo nawigację) z wyszczególnieniem opcji najszybszej trasy albo najbardziej malowniczej drogi, wskazującą miejsca prac drogowych, które mogą opóźnić dotarcie do celu (z wyznaczeniem alternatywnej trasy).

Niniejsza książka jest dedykowana mojej wnuczce i Tobie, Czytelniku, aby Twój mózg prowadził Cię do przodu zamiast zatrzymywać Cię i abyś znów mógł doświadczyć własnej „radości życia”.

Spis treści

Pochwały dla <i>Jak wzmocnić swój mózg</i>	1
Uwaga od autora: postęp, nie perfekcja	13
Przedmowa	19
Wprowadzenie	21

CZĘŚĆ I

Wodospad: Czynniki wpływające na funkcjonowanie mózgu ...	31
1 Autoimmunologia i jej wpływ na funkcjonowanie mózgu	33
2 Przeciekający mózg	51
3 Doskonały mózg zaczyna się w jelitach	79
4 Śmieci wchodzi, śmieci wychodzą: jak toksyczne środowisko oddziałuje na mózg	103

CZĘŚĆ II

Drabina: Tworzenie lepszego zdrowia mózgu	157
5 Poznaj swoje biomarkery	159
6 Piramida zdrowia	185
7 Podstawa piramidy: struktura	199
8 Potęga stanu umysłu	221
9 Biochemia: jedzenie jako lekarstwo	241
10 Przepisy na dania uzdrawiające mózg	313
11 Życie z elektromagnetycznym zanieczyszczeniem	373
12 Pytaj „dlaczego”, a wyjdiesz z topieli	391
Załącznik	395
Podziękowania	403
O Autorze	405
Przypisy	407
Indeks	435

Uwaga od autora: postęp, nie perfekcja

Drogi przyjacielu,

chciałbym z tobą porozmawiać o ekscytującej podróży, w którą się właśnie wybrałeś. Wiem, że wielu ludzi czuje się przerażonych masą informacji zdrowotnych, krążących w różnych źródłach – tyle danych, tylu ekspertów, którzy często zaprzeczają jeden drugiemu, tyle porad i doniesień. Nic dziwnego, że czujemy się unieruchomieni i obserwujemy małe rezultaty – nic się nie zmienia na lepsze. Na wyciągnięcie ręki mamy tyle informacji, że nie wiadomo, którym zaleceniom wierzyć. Skaczemy od jednego eksperta do drugiego, szukając tego, co jest „prawidłowe”. Zagłębiamy się w opinię każdego z nich i jesteśmy rozczarowani, że po dwóch tygodniach nie czujemy się wcale lepiej.

Jednak twoja droga do lepszego zdrowia i witalności – i lepszego funkcjonowania mózgu – nie musi być trudna i zagmatwana. Istnieje łatwiejszy sposób podejścia do tej informacji, przyjęcia jej i zintegrowania z twoim stylem życia, a następnie podzielenia się z bliskimi tym, czego się nauczyłeś. Nazywam to „Postępem, nie perfekcją” i w tej książce nauczysz się, że

robienie prawidłowych rzeczy jest tak samo unikalne jak ty. To, co zadziała dla twojego najlepszego przyjaciela, nie musi zadziałać na ciebie. To, co działa na twojego syna, nie musi działać na twoją córkę. Moim celem jest sprawić, aby było ci łatwo zrobić to, co trzeba. Oznacza to odkrycie tego, co jest dobre dokładnie dla ciebie – co przechyli szalę, by skierować cię na drogę do lepszego zdrowia.

Żyjemy w społeczeństwie, które chce mieć wszystko natychmiast, także zdrowie. Nauczyliśmy się, że kiedy coś nas boli, wystarczy wziąć tabletkę i ból mija, tak po prostu, jako natychmiastowa nagroda. Problem polega na tym, że natychmiastowa gratyfikacja nie ma miejsca, kiedy masz do czynienia z odkrywaniem mechanizmów, które spowodowały nierównowagę w ciele lub w mózgu rozwijającą się przez lata, a nawet dziesięciolecia, by ostatecznie dać objawy.

Wyzerujmy więc nasze oczekiwania. Czy gdybym mógł ci pokazać proces, dzięki któremu w ciągu 6 miesięcy dokonasz znaczącego postępu w swoim dążeniu do lepszego zdrowia mentalnego i fizycznego – tak że twoi przyjaciele powiedzą „Ojej, wyglądasz jakoś inaczej, co robisz?”, dałbyś mi godzinę dziennie?

Jedynka jest dla mnie bardzo potężną liczbą. Swego czasu odwiedziłem muzeum Galileusza we Florencji i poszedłem na bardzo szczególną wystawę: w marmurowej szafie ze szklaną kopułą leżał jeden z palców Galileusza. Tylko jeden palec, który miał reprezentować całego człowieka i wszystko, co stworzył. Kiedy to zobaczyłem, uświadomiłem sobie, że prawdopodobnie nie byłbym w stanie dowiedzieć się o Galileuszu wszystkiego na jednym posiedzeniu. Gdybym jednak mógł zapamiętać choć jedną z wielu rzeczy, których dowiedziałem się w tym dniu w muzeum, wyprawa miałaby sens.

Proszę cię zatem o tylko jedną godzinę tygodniowo. Jest to klucz do sukcesu, jeśli masz zmienić mechanizm leżący u podstaw objawów, których obecnie doświadczasz. Z czasem ta jedna godzina tygodniowo doprowadzi do wielkich zmian.

Odpręż się zatem, zanim przejdziesz do następnej strony. Nie musisz przyjmować wszystkich informacji zawartych w tej książce na raz. Nie musisz też wdrażać wszystkich strategii jednocześnie. Swoim pacjentom mówię

zawsze: „Podstawowe uderzenia pozwalają wygrać turniej”. W tym tygodniu ustaw sobie cel nauczenia się jednej rzeczy i zastosowania jej.

Oto coś łatwego: Znasz zapach, który cię otacza, kiedy tankujesz paliwo? To benzen, który jest silnym karcynogenem (czymś, co może powodować raka) i neurotoksyną (substancją, która wpływa na funkcjonowanie mózgu). Kiedy go wdychasz, benzen przechodzi przez twoje przepuszczalne płuca, do krwiobiegu, prosto do mózgu, w którym zaczyna się reakcja immunologiczna wytwarzająca stan zapalny uszkadzający komórki nerwowe. Cóż, większość z nas nie może całkowicie uniknąć benzyny, ale nie musimy przecież tego wdychać. Następnym razem, tankując, zwróć uwagę na to, gdzie stoisz. Jeśli czujesz zapach benzyny oznacza to, że stoisz z wiatrem. Musisz po prostu przejść na drugą stronę węża. Teraz stoisz pod wiatr. Ten jeden prosty manewr wykonany za każdym razem, kiedy tankujesz paliwo, praktykowany przez całe życie, znacznie zmniejszy ilość benzenu, na który się narażasz. Widzisz? Bardzo łatwy środek zaradczy na coś, co naprawdę składa się na duży problem.

W następnym tygodniu zrozumiesz coś innego i zastosujesz to. W kolejnym tygodniu wdrożysz jeszcze inną małą naukę – zawsze jeden krok czy „uderzenie” w grze na raz. Zanim się zorientujesz, dokonasz trwałych zmian, które doprowadzą do wygranej w turnieju o zdrowe życie.

Moja następna propozycja zmieni zasady gry dla wszystkich. Czytając tę książkę, pamiętaj, aby być dla siebie wyrozumiałym. Mój dobry przyjaciel podzielił się ze mną swoją opinią o tym, jaka jest różnica między byciem dobrym a byciem miłym. Być „miłym” to mówić i działać w sposób taki, by nie zranić czyichś uczuć (w tym swoich własnych). Być „dobrym” to uznanie/wypowiadanie prawdy z punktu widzenia pozbawionego oskarżenia.

Kiedy przechodziłem szczególnie trudny okres w swoim życiu, trafiłem na książkę „Nigdy nie jest za późno”. Jej autor Pema Chödrön dzieli się w niej tybetańskim terminem *maitri*, który oznacza kochającą dobroć i bezwarunkową przyjaźń z samym sobą. Koncepcja ta bardzo mocno na mnie wpłynęła. Nigdy nie przyszło mi do głowy, żeby być dla siebie dobrym i ratować siebie. Zawsze byłem facetem uganianym się za wynikami, którego wysiłki zawsze były niewystarczające i nie wiedziałem, że w tym wszystkim chodzi o sam proces, a nie o perfekcję.

Wyobraź sobie, że po przeczytaniu tej książki i po zastosowaniu moich sugestii wszystko idzie całkiem dobrze do momentu, aż nagle zapomnisz, czego się nauczyłeś, i zjesz coś, wiedząc, że nie powinieneś tego zrobić, pewnego dnia pominiesz ćwiczenia, przestaniesz pracować nad swoim nastawieniem. Nie byłbyś pierwszy: wszyscy od czasu do czasu cierpimy z powodu czegoś, co nazywam „zespołem bożonarodzeniowego ciasteczka”.

Potrzebowałem ośmiu lat, by przestać jeść bożonarodzeniowe ciastka, mimo że poza tym kompletnie nie spożywałem glutenu. Osiem lat! Za każdym razem, kiedy przyjeżdżałem do domu na święta, moja mama przygotowywała te różne, pyszne ciasteczka. Zauważyłeś, że kiedy jako dorosły wracasz do domu, zdarza ci się powtarzać stare znajome zachowania, które są automatyczną reakcją na rodzinę? Rok za rokiem powtarzałem sobie: „Nie będę jadł ciasteczek. Po prostu tego nie zrobię. Po nich zawsze czuję się okropnie, a chwilowe korzyści nie są warte długo płaconej ceny”. I nagle budziłem się rano i moim oczom ukazywały się talerze pełne moich ulubionych ciasteczek patrzących na mnie, kiedy popijałem kawę. Wtedy przychodziła do głowy szatańska myśl: „Ach, zrobię mamie przyjemność; może zjem tylko jedno”. Czasami nawet nie zdążyła się pojawić myśl, tylko automatyczna reakcja i zanim się zorientowałem, już połykałem ciasteczko! Później, w czasie pobytu codziennie zjadałem dwa albo trzy i nagle cała moja energia spadała. Witalność siadała, mózg spowijała mgła. Po powrocie do domu czułem się paskudnie fizycznie i niezadowolony z siebie. Po tygodniu wszystko wracało do normy i przysięgałem sobie, że to się już nigdy nie powtórzy. Rok później wracałem do domu i zjadałem swoje ulubione bożonarodzeniowe ciasteczka.

Czy byłem śmieszny – czy po prostu ludzki? Ostatecznie dotarło to do mnie. Kiedy cierpisz wystarczająco długo lub wystarczająco często, w końcu czujesz motywację do dokonania koniecznej zmiany. Doszedłem do miejsca, w którym nie mogłem już dłużej tolerować sygnałów, jakie wysyłało mi moje ciało. Ale zanim przestałem jeść ciasteczka, nauczyłem się, jak przestać katować siebie. Zacząłem kultywować *maitri* – kochającą dobroć. Uświadomiłem sobie, że nieznanne wzorce starych związków uaktywniały taką stronę mnie, którą, jak mi się wydawało, dawno już w sobie przepracowałem, a która uruchamiała obzarstwo bożonarodzeniowymi ciasteczkami. Zamiast

odczuwania winy, przemawiałem do siebie z pozycji dobra: „Zrobiłem, co mogłem; może następnym razem uda mi się lepiej”. Sama ta wewnętrzna konwersacja rozproszyła siłę niezdrowego nawyku. I wiesz co? W ciągu roku lub dwóch nawet moja mama zrozumiała to przesłanie i upiekła mi kilka rodzajów bezglutenowych ciasteczek.

A jaki jest twój wyzwalacz zajadania świątecznych ciastek? Dla niektórych osób mogą to być inne pokarmy; dla innych papierosy, alkohol, narkotyki czy toksyczne związki albo... Tak, dobrze mnie rozumiesz. Większość z nas katuje się za coś, oskarża o coś, mówi sobie, że musi się poprawić – nasze wysiłki są niewystarczające. Jednak w każdym zadaniu, szczególnie tak ważnym, jak poprawianie zdrowia, możemy zrobić tylko tyle, na ile nas stać. Jeśli możemy być dla siebie dobrzy, ocenimy swoje działania na koniec każdego dnia i powiemy: „Robię, co mogę, i jest to na pewno lepsze niż to, jak żyłem przez ostatni miesiąc czy rok. Co mogę teraz zrobić, żeby następne wysiłki były jeszcze owocniejsze?”. To o wiele lepsze niż: „Znowu nawaliłem. Powinienem był to zrobić lepiej”.

Obojętnie, jak się teraz czujesz, nie oczekuj cudów jutro. Ciesz się na zmiany z punktu widzenia swojej obecnej sytuacji, ale patrz na tę sytuację z kochającą dobrocią, stosując podejście „podstawowe uderzenia pozwalają wygrać turniej”. Dzięki kochającej dobroci i bezwarunkowej przyjaźni z samym sobą oraz lekcjom wyniesionym z tej książki dotrzesz do celu. Zaznasz żywiołowości i znacznie lepszego zdrowia.

A tymczasem, jeśli kusi cię świąteczne ciasteczko, zjedz je. Nie czuj się winny. Pamiętaj, że wszystko jest dobrze, że przeżyjesz, jesteś na dobrej drodze, a w tym momencie ciasteczko bardzo ci smakuje. W pewnym sensie także to jest aktem kochającej dobroci. Pamiętaj: chodzi o postępy, nie o perfekcję.

Z kochającą dobrocią,
Dr Tom

Przedmowa

Od czasu, kiedy w 2009 roku napisałem *The Ultra Mind Solution*, naukowe zrozumienie mózgu i jego funkcjonowania bardzo się zmieniło. Wciągu zaledwie 10 lat zaobserwowaliśmy ogromny postęp w technologii obrazowania i badanie po badaniu wykazuje sukces, jaki w funkcjonowaniu mózgu może przynieść zmiana stylu życia, w tym odżywianie i ćwiczenia. Smutne jest to, że mimo wszystko wielu ludzi nadal cierpi z powodu czegoś, co nazywam „zepsutym mózgiem”.

Lekarze opatrują zepsute mózgi różnymi nazwami: depresja, nerwica, utrata pamięci, mgła umysłowa, chroniczne zmęczenie, a nawet deficyt uwagi. Zepsute mózgi mogą objawiać się zaburzeniami psychiatrycznymi takimi, jak schizofrenia, a także chorobami neurodegeneracyjnymi w postaci demencji, choroby Alzheimera i Parkinsona. I mimo że zaburzenia te zdają się od siebie bardzo różnić, wiemy, że u ich podstaw leży mechanizm, który je łączy: zapalenie spowodowane nadmiernie reagującym układem odpornościowym.

Jeśli jesteś jednym z milionów ludzi, którzy stwierdzili, że ich nastrój lub pamięć źle funkcjonuje, że nie śpią dobrze w nocy albo są wciąż zmęczeni, zaczynają cierpieć z powodu objawów wpływających na procesy myślowe, możesz mieć zepsuty mózg. Nie wpadaj w rozpacz, nawet jeśli byłeś u lekarza i usłyszałeś od niego, że są to normalne oznaki starzenia lub że „nic

złego się nie dzieje; to wszystko jest w twojej głowie” albo, co gorsza, że „nic się nie da zrobić”. Takie odpowiedzi są w najlepszym wypadku nieprawidłowe, a w najgorszym – niebezpieczne. Prawda jest taka, że twoje zdrowie i sposób, w jaki żyjesz, mogą być prawie zawsze zmienione i masz ku temu możliwości.

Na szczęście, biorąc do ręki tę książkę, zrobiłeś właśnie pierwszy krok, by odzyskać zdrowie. Znam doktora Toma O’Bryana od lat. Jest on jednym z najwybitniejszych na świecie ekspertów w dziedzinie autoimmunologii – mechanizmów, w wyniku których system odpornościowy człowieka atakuje narządy i tkanki w ciele, by je chronić. Tom szkoli dziesiątki tysięcy lekarzy rocznie na całym świecie, pokazując im całe spektrum immunologii i jej oddziaływania na mózg i ogólne zdrowie całego organizmu. Jego funkcjonalne medyczne podejście do zajmowania się przyczynami chorób oraz zrozumienie, że ciało i mózg stanowią jeden zintegrowany system, to kluczowe informacje, których potrzebujesz, aby zostawić za sobą zmęczenie i odzyskać nieograniczoną energię, aby pozbyć się mgły umysłowej i cieszyć się lepszą pamięcią i funkcjami poznawczymi.

Informacje, które za chwilę poznasz, zabiorą cię poza tradycyjny system opieki zdrowotnej, która do tej pory nie dała odpowiedzi, jakich szukasz. Nauczysz się, jak zacząć wprowadzać w życie strategie, które zmienią twoje codzienne zachowania. Instrukcje Toma są proste i logiczne: wybierając odpowiednie pokarmy i unikając złych – w tym także toksyn środowiskowych – możesz przestać „dolewać oliwy do ognia” i zmniejszyć stan zapalny w sposób zdrowy i naturalny. Następnie, zwracając uwagę na swoje ciało i umysł, możesz zacząć lepiej myśleć, lepiej się czuć i poprawić jakość swojego życia.

– *Mark Hyman, lekarz, dyrektor Centrum Klinicznego Medycyny Funkcjonalnej w Cleveland, przewodniczący zarządu Spraw Klinicznych Instytutu Medycyny Funkcjonalnej, 11-krotny laureat tytułu autora najlepiej sprzedających się książek „New York Timesa”*

Wprowadzenie

Niniejsza książka została napisana w jednym, najważniejszym celu – by pomóc tobie i twojej rodzinie w osiągnięciu optymalnego zdrowia mózgu. Bez względu na to, jaki może być obecny stan zdrowia tego narządu u każdego z was, lekcje przedstawione na stronach tej książki wzmocnią was i wyposażą w moc do podjęcia konkretnych kroków, które przyniosą natychmiastową zmianę pod względem żywotności, jasności i energii. Twoja pamięć ulegnie poprawie. Mgła zniknie, będziesz mniej zmęczony i zaobserwujesz wiele innych zmian. I przekonasz się, że to nie są puste obietnice. Wiem, jak spowodować trwałe zmiany w stanie zdrowia, i jestem tu po to, by się tym z tobą podzielić.

W ciągu całej swojej kariery praktyka opieki zdrowotnej byłem katalizatorem zmiany. Nauczyłem się, jak inicjować inny sposób komunikacji z pacjentami i lekarzami, których uczę wprowadzając nowe koncepcje. Jestem znany z tego, że przedstawiam bardzo skomplikowaną wiedzę w łatwy do zrozumienia sposób. W 2013 roku stworzyłem *The Gluten Summit**, wydarzenie internetowe, w którym uczestniczyło ponad 118 tysięcy ludzi; było to coś, co nigdy wcześniej nie miało miejsca. Dziś w Internecie organizuje się setki różnych wydarzeń na wszelkie tematy.

Następnie stworzyłem internetową serię dokumentalną zwaną *Betrayal: The Autoimmunity Disease Solution They're Not Telling You*.** Znajdują się

* Szczyt Glutenowy (przyp. tłum.).

** Zdrada: Rozwiązanie dla chorób autoimmunologicznych, o których nie mówią ci lekarze (przyp. tłum.).

w niej rozmowy z 85 największymi światowymi badaczami w zakresie chorób autoimmunologicznych, lekarzami, którzy zastosowali te zasady, i pacjentami, którzy postępowali zgodnie zaleceniami tych klinicystów i dzięki temu odwrócili reumatoidalne zapalenie stawów, stwardnienie rozsiane, toczenia i wiele innych chorób autoimmunologicznych.

Moja pierwsza książka *Uszkodzenia autoimmunologiczne - ukryta przyczyna chorób* mocno zagłębiała się w przyczyny reakcji autoimmunologicznej, proponując łatwe do wdrożenia zmiany stylu życia w celu odwrócenia chorób lub zapobiegania im. Ten model prewencji i wprowadzenie przewidywalnej produkcji antygenów były przełomowe i jestem dumny, że mogłem pokazać to swoim czytelnikom.

Ta książka ma także naświetlić coś zupełnie nowego i unikalnego. Nauczysz się z niej dokładnie, jak reakcja autoimmunologiczna wpływa na twój mózg. Możesz wymienić praktycznie każdy organ w swoim ciele, oprócz mózgu. Jest natomiast możliwe wygenerowanie zdrowszych komórek mózgowych. I jeżeli jesteś taki jak ja, jestem pewien, że mózg jest organem, który chcesz utrzymać w świetnej formie tak długo, jak to tylko możliwe.

Rozwiązanie dla zdrowia mózgu sprowadza się do zmian w stylu życia i mam w tym względzie wiele rzeczy, którymi chcę się podzielić. Co jest jednak jeszcze ważniejsze, to zrozumienie, dlaczego w ogóle istnieje problem. Zawsze mówię moim pacjentom, że zanim udadzą się do lekarza z objawami, czują się tak, jak by spadli z wodospadem do wodnej topieli pod nim. Na początku cieszą się, że w ogóle jeszcze żyją, więc próbują wypłynąć na powierzchnię. Ale woda wciąż spada do zbiornika i fale są naprawdę wzburzone, rozpryskują się na wszystkie strony. Wszystko, co możesz zrobić, to starać się utrzymać na powierzchni.

Jeśli masz mgłę mentalną albo nie możesz zaznać dobrego snu w nocy, doświadczasz ataków padaczki, albo gdy twoje dziecko otrzymało diagnozę zespołu nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi (ADHD) zupełnie rozumiem, że głównie troszczysz się o utrzymanie się na powierzchni w tym zbiorniku objawów. Szukamy lepszej kamizelki ratunkowej (zazwyczaj w postaci szybkiej kuracji – takiej jak lepsze lekarstwo), aby utrzymać się przy życiu w tej burzliwej wodzie. I nie chcę przez to powiedzieć, że kamizelki ratunkowe nie są ważne. Czasami nie można bez nich żyć. Kiedy jesteś chory,

możesz potrzebować uciszenia objawów, sięgając po jedną z tych kamizelek; jeśli więc potrzebujesz leków, by obniżyć swoje ciśnienie krwi lub bardzo wysoki poziom cholesterolu, uśmierzyć migrenę, proszę, weź lek. Jednak kamizelka ratunkowa nie zatrzyma spadającej na ciebie wody. Jeśli nie możesz spać, recepta na Ambien i być może suplement melatoniny przyniesie krótkotrwały rezultat. Jednak powodem tego, że nie możesz spać, nie jest niedobór Ambien! Musimy wiedzieć, skąd ten problem naprawdę się wziął.

Jeśli chcesz wyzdrowieć, musisz poszukać drabiny i wydostać się ze wzburzonej fali (objawów). Następnie musisz znów udać się w górę strumienia i sprawdzić, dlaczego w ogóle wpadłeś do wody. Dzięki tej książce nauczysz się innego myślenia o zdrowiu swoim i swoich bliskich i szukania przyczyny, dlaczego wpadłeś do rzeki, która porwała cię z prądem aż do wodospadu, który z kolei wrzucił cię do zbiornika z twoimi objawami. A oto tajemnica: jeśli masz mózg, który nie funkcjonuje zbyt dobrze, nie skupiasz się na leczeniu samego mózgu, bo przypominałoby to wiosłowanie we wzburzonej wodzie, mając na sobie kamizelkę ratunkową, która tylko utrzymuje cię na powierzchni. Możesz potrzebować kuracji dla mózgu, ale musisz też pójść w górę rzeki, by znaleźć przyczynę, która zazwyczaj tkwi w innym miejscu w ciele. Kiedy to zrobisz, możesz wyjść ze zbiornika i wyrzucić kamizelkę (Możesz to zrobić, oczywiście, za zgodą swojego lekarza. Nigdy nie odstawiaj leków bez zgody lekarza, ale nie zdziw się, kiedy twój lekarz będzie zaskoczony, że czujesz się lepiej przy mniejszych dawkach leków).

Obietnicą tej książki jest to, że otrzymasz informację, drabinę, która pomoże ci wyjść z wody. Nie obiecuję, że możemy zatrzymać wodospad. Niektóre przyczyny i wyzwalacze są poza naszym zasięgiem, przynajmniej na razie. Nie możemy oczyścić powietrza, którym oddychasz, usunąć chemii z twojego pożywienia. Ale możemy dać ci narzędzia, których możesz użyć, by chronić się przed sprawcami szkód. Na przykład, jeden z moich nowych bohaterów, dobry przyjaciel dr Dale Bredesen (o którym często będziesz czytał w tej książce) zidentyfikował pięć typów choroby Alzheimera i jeden z nich nazywa się inhalacyjną chorobą Alzheimera – co znaczy, że zanieczyszczone powietrze, które wdychamy, okrada nas dosłownie z naszej pamięci.

Na przykład w mieście Meksyk występuje ogromnie wysoki wskaźnik najwcześniejszych objawów choroby Alzheimera, rozpoznawanych już u dzieci,

a powodem jest bardzo zła jakość tamtejszego powietrza¹. Pęka mi serce na myśl o ludziach tam mieszkających, ponieważ nie mogę zrobić nic z jakością powietrza, by odmienić ich los. Mogę natomiast zademonstrować, dlaczego zanieczyszczenie powietrza jest tak samo wielkim problemem w Stanach Zjednoczonych. Zauważyłeś z pewnością ten uporczywy brud na przedniej szybie pojawiający się zaledwie w kilka godzin po umyciu samochodu. To osad znajdujący się w powietrzu, który opada na szybę. My także go wdychamy do płuc. Dlatego potrzebny ci jest najlepszy z możliwych system filtrowania powietrza, który powinieneś mieć w swojej sypialni, ponieważ tam spędzasz codziennie przynajmniej 6, 7 lub 8 godzin. Nie możemy z dnia na dzień zmienić świata, ale z pewnością możemy zminimalizować jego wpływ na nasze życie.

Wszyscy idziemy tą samą drogą

Wydostanie się z wody nie jest takie trudne, ale nie mogę się przestać dziwić, dlaczego więcej specjalistów od zdrowia nie przekazuje tej ważnej informacji swoim pacjentom. Kiedy miałem 44 lata, zdiagnozowano u mnie zaćmę w lewym oku. Byłem u trzech różnych lekarzy, którzy sprawdzili mój wzrok, zanim otrzymałem prawidłowe rozpoznanie. W końcu mój internista zadał mi ogólne pytanie: „Czy ma pan jakieś problemy ze zdrowiem?”. Powiedziałem „Cóż, wie pan, pogarsza mi się trochę wzrok, ale mój okulista powiedział, że wynik testu wciąż jest w porządku”.

Internista był tak samo zagubiony jak ja, więc spojrzał w moje oko i dostrzegł zaćmę. Następnie poszedłem ponownie do okulisty, który potwierdził diagnozę. Był bardzo zawstydzony, ale powiedział mi, że bardzo rzadko zdarza się, aby osoba w moim wieku, ciesząca się dobrym zdrowiem miała zaćmę. Jeszcze rzadszym zjawiskiem jest występowanie jej tylko w jednym oku. Zapytałem: „Dlaczego tak jest?”. Nie miał pojęcia. Powiedział: „Nie wiemy, tak po prostu się dzieje”.

Cóż, jako praktyk medycyny funkcjonalnej wiedziałem, że jego odpowiedź jest niewystarczająca. Nic się nie dzieje tak „po prostu” w organizmie czy w mózgu. Zacząłem więc własne poszukiwania i dowiedziałem się, że zaćma może

być wynikiem zatrucia ołowiem. Nie mogłem sobie wyobrazić tego, że jestem zatruty ołowiem, ale aby się upewnić, przeprowadziłem prowokacyjny test na obecność metali ciężkich. Czy pomyślelibyście, że wynik pokazał, że mam najwyższy poziom ołowiu niż ktokolwiek, kogo badałem? A w ciągu swojej kariery przeprowadziłem setki testów na obecność metali ciężkich.

Urodziłem się i dorastałem w Detroit, po drugiej stronie rzeki od kompleksu Ford River Rouge, który był w latach 50. XX wieku największą montownią Forda. Trudno uwierzyć, ale w tamtych czasach nie było żadnych albo niewiele wytycznych odnośnie zanieczyszczenia powietrza. W swoim dzieciństwie codziennie byłem narażony na działanie ołowiu pochodzącego z chemicznych produktów ubocznych powstających podczas procesów produkcyjnych samochodów. Każdego dnia. Wszyscy jesteśmy pod wpływem czynników środowiskowych i musimy udać się w górę biegu rzeki, aby sprawdzić, dlaczego do niej wpadliśmy, co przyczyniło się do powstania problemów w najślabszym ogniwie naszego łańcucha (w moi przypadku były to oczy), szczególnie w zdrowiu naszego mózgu.

Oto kolejna historia. Kiedy pisałem to wprowadzenie, do mojego gabinetu przyszła kobieta imieniem Leona. Dwanaście lat wcześniej rozpoznano u niej chorobę autoimmunologiczną, sklerodermię (chroniczne twardnienie i sztywnienie skóry i tkanki łącznej, które może obejmować całe ciało i mózg). Wcześniej była u ośmiu różnych lekarzy, ale nikt nie potrafił jej pomóc. Przyniosła ze sobą teczkę z 84 stronicami różnych wyników testów. Nikt nigdy nie poprosił jej, by opowiedziała historię swojego życia. Wszyscy byli przewodniczącymi katedr na najlepszych uczelniach, światowymi ekspertami od sklerodermii. Objawy Leony obejmujące mgłę umysłową, krótkie zaniki pamięci, zmęczenie mózgu (kiedy jej mózg nie wytwarzał wystarczającej energii, by mogła wstać i ruszać się) wymagały kamizelki ratunkowej – silnych leków sterydowych, które miały spowolnić postęp choroby. Jednak jedyne, co leki potrafiły zrobić, to niewielkie stłumienie fizycznych objawów; nie zajmowały się problemami z mózgiem.

Wyjaśniłem Leonie koncepcję wodospadu i powiedziałem, że każdy pacjent szuka lepszej kamizelki ratunkowej. Następnie oznajmiłem, że razem poszukamy powodu, który sprawił, że wpadła w wir wodospadu i postaramy się zrozumieć, co, do licha, się stało.

Zaczęliśmy więc od początku. Przeszliśmy razem przez linię Matrycy Życia (której nauczysz się w rozdziale 5) i Leona opowiedziała mi historię swoich narodzin, którą usłyszała od matki. Kiedy matka była w sali pooperacyjnej, a Leona na oddziale noworodków, matka powiedziała do pielęgniarki: „Słyszę dziecko, które nieustannie krzyczy. Powiedz proszę, że to nie moje dziecko”. Pielęgniarka odpowiedziała „Przykro mi, to pani dziecko, ale nie wiemy, dlaczego tak rozpacza”.

Przypomniałem sobie rozmowę z moim przyjacielem, doktorem Stevenem Masleyem, który opowiedział mi o prezentacji, jaką widział podczas konferencji Amerykańskiego Kolegium Dietetycznego. Badacz z Norwegii omawiał zagadnienie dwufenylu polichlorowanego i karmienie piersią. W Norwegii spotyka się notorycznie wysoki poziom dwufenylu polichlorowanego, PCB we krwi, co zostało powiązane z dietą bogatą w ryby (ryby w fiordach są bardzo narażone na PCB ze ścieków rolniczych). Kiedy matka jest narażona na PCB i poziom toksyn w jej organizmie przekroczył pewien próg i nie można ich usunąć w normalnym procesie eliminacji, zostają one zmagazynowane w komórkach przyjaznych estrogenom takich jak tkanka piersi. Po urodzeniu dziecka, komórki mleczne zaczynają wydzielać pokarm. Jeśli komórki te są wypełnione odkładanymi w nich przez lata PCB, stężenie tej substancji w mleku matki osiąga bardzo wysoki poziom. Wiemy, że PCB to jedna z wielu neurotoksyn spośród wielu przekazywanych dziecku przez karmiącą matkę, zwiększających ryzyko zahamowania normalnego rozwoju i funkcjonowania mózgu. Osobiście zastanawiam się, czy nie jest to jedna z przyczyn tak wysokiego odsetka autyzmu u dzieci w dzisiejszych czasach.

Powiedziałem o tym Leonie, która przez chwilę się zastanawiała. Następnie rozplakała się i powiedziała: „Tak, byłam karmiona piersią. A mieszkaliśmy na obrzeżach miasta, w którym była huta stali i kopalnia węgla. Nikt już tam nie chce mieszkać, ponieważ powietrze i ziemia są ogromnie zatrute. Moja mama urodziła się i dorastała w tym mieście, więc z pewnością miała w swoim organizmie wysoki poziom toksyn. Mieliliśmy małą farmę i jako dziecko biegałam i bawiłam się z innymi dziećmi na polach kukurydzy, a nad naszymi głowami latały samoloty opryskujące uprawy. Biegaliśmy i tańczyliśmy w pyłe zrzucanego nawozu. Czy to, co czuję obecnie, może być pierwszym tego skutkiem? Nikt mnie nigdy o to nie pytał.

Doktorze O'Bryan, czy toksyny środowiskowe, o których pisze pan z swojej książki, mogły być impulsem do rozwoju choroby autoimmunologicznej?”

Wziąłem ją za rękę i powiedziałem: „Zdecydowanie. Zdecydowanie. Pani matka mogła nosić w sobie ogromny toksyczny ładunek, a podczas ciąży i pani rozwoju w jej macicy mogła pani wchłonąć te substancje, które są toksyczne dla pani nerwów i mózgu. Jej mleko mogło być bardzo zatrute tymi chemikaliami”. Powiedziałem, że zrobimy wszystko, aby dotrzeć do sedna jej problemu. Jednocześnie byłem zły, że tyle czasu straciła w swojej wędrówce. Nikt nigdy nie zbadał jej po kątem zatrucia metalami ciężkimi, występowania toksyn chemicznych czy nawet nietolerancji pokarmowych. Tak jak w moim ciele toksyny gromadziły się przez 40 lat, co ostatecznie spowodowało rozwój zaćmy, tak Leona mogła znajdować się pod wpływem toksyn wywołujących systemową sklerodermię wpływającą na jej ciało i mózg.

Jak korzystać z tej książki?

Przyjrzyjmy się teraz wspólnie temu, co od dawna dzieje się w twoim organizmie i co może wpływać na zdrowie twojego mózgu. Po pierwsze, dowiesz się, jak działa mózg i jak immunologiczna kaskada może wpłynąć na jego funkcjonowanie. Następnie poznasz różne mechanizmy wpływające na wszelkie stany chorobowe i skupimy się na tym, jak mogą one dotyczyć mózgu. Pierwszym i najważniejszym systemem są jelita, a w szczególności zdrowie mikrobiomu. Dowiesz się, jak nierównowaga w jelitach może bezpośrednio odbić się na funkcjonowaniu mózgu. Następnie zauważysz, jak toksyczne środowisko może wpłynąć na sposób myślenia. Nauczysz się określać, na których z tych mechanizmów powinieneś się skupić, mając na uwadze swoje objawy, a następnie poznasz najlepsze sposoby odwracania problemów i zajęcia się tymi, które potencjalnie mogłyby się pojawić.

Dowiesz się też wiele o nieszczelnym mózgu. Wszyscy słyszeli o nieszczelnym jelitach i ich związku z wrażliwością na gluten (a jeśli nie, dowiesz się o tym teraz), ale większość ludzi nie wie, że tego samego rodzaju zjawisko może mieć miejsce w barierze krew–mózg. W tej książce będę je

nazywał „B4”: przerwanie bariery krew–mózg (ang. „a breach of blood–brain barrier”). Jeden z największych przełomów w nauce, jaki poznasz, dotyczy najnowszych testów sprawdzających, czy masz B4 i jak można naprawić rozdarcie tej muślinowej tkaniny chroniącej mózg. Jest to niezwykle ważne, ponieważ jeśli tego nie zrobisz, lawina zapalna (o której przeczytasz w następnym rozdziale) będzie napływała do mózgu każdego dnia. Nie zatrzyma się i przyniesie problemy, które kumulują się jeden na drugim aż do pojawienia się objawów, których już nie można ignorować.

Czytając książkę, poznasz pracę doktora Dale’a Bredesena i jego nowe spojrzenie na chorobę Alzheimera. Wiem, że więcej ludzi obawia się zachorowania na tę chorobę niż na raka i, szczerze mówiąc, nie dziwię im się. Dobra wiadomość jest taka, że doktor Bredesen leczył ponad 100 pacjentów z chorobą Alzheimera, którzy doświadczyli całkowitego przywrócenia zdrowia mózgu. Co więcej, zidentyfikował on ponad sto mechanizmów, które mogą się przyczyniać do powstania choroby Alzheimera i niewiele z nich znajduje się w mózgu. Trzeba przyjrzeć się otaczającemu nas środowisku. Musisz przyjrzeć się swojej strukturze mechanicznej: kościom, więzadłom, mięśniom, temu, jak stoisz, siedzisz, śpisz. Musisz przeanalizować swoje nastawienie mentalne, rutyny ćwiczeń fizycznych i dietę. Razem zgłębimy jego badania i zobaczymy, jak się one odnoszą do ciebie.

Wprowadzę także koncepcję Trójkąta Zdrowia, opracowaną przez lekarza chiropraktyka, George’a Goodhearta, który stworzył kinezylogię stosowaną. Dr Goodheart był jednym z moich pierwszych mentorów i nauczył mnie, że na każdy stan chorobowy należy patrzeć z trzech punktów widzenia. Obojętnie, czy dotyczy on jelit, układu sercowo–naczyniowego, hormonów, mózgu, układu mięśniowo–szkieletowego, musisz przyjrzeć się problemowi z trzech stron trójkąta:

- **Struktura:** Podejście do zdrowia od strony chiropraktyki, masażu, fizykoterapii czy ćwiczeń oznacza przyjrzenie się ruchom mięśni, kości i stawów (lub brakowi tego ruchu). Mowa tu także o tym, jaki siedzisz w samochodzie, w jakiej pozycji śpisz, jakiej poduszki używasz, w jaki sposób niszczysz swoje buty – wszystko to wpływa na mechaniczny aspekt zdrowia. Istnieją dosłownie dziesiątki milionów ludzi, którym ogromnie pomogła opieka chiropraktyczna. Jeśli twoje powtarzające się

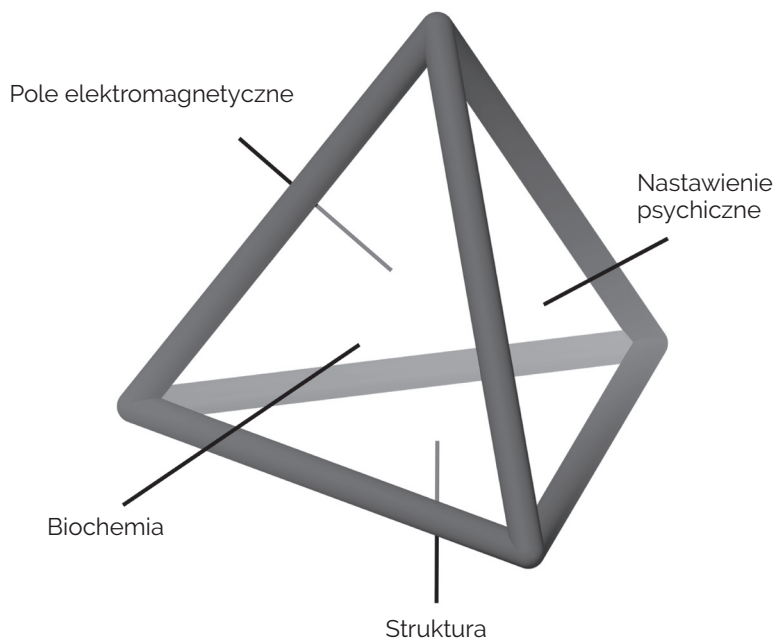
bóle głowy wynikają z postawy ciała, żadne leki nie przyniosą trwałej ulgi: musisz przejść się w górę rzeki i skorygować przyczynę strukturalną, dzięki czemu usprawnisz ciało i funkcjonowanie mózgu.

- **Biochemia:** Dotyczy wszystkiego, co jesz, pijesz i konsumujesz na wszelkie sposoby, także powietrza, którym oddychasz. Dowiesz się, dlaczego pewne pokarmy takie, jak gluten, nabiał i cukier są toksyczne dla mózgu, jak twój system immunologiczny na nie reaguje i jak je z sukcesem zastąpić.
- **Nastawienie mentalne:** Obejmuje ono emocjonalne i duchowe aspekty twojego życia, które mogą wpływać na zdrowie i funkcjonowanie mózgu. Czy słyszałeś kiedyś o „toksycznym myśleniu”? To prawdziwy fenomen, który został zidentyfikowany w badaniach pokazujących, że nasze postawy i sposób radzenia sobie ze stresem mogą być podstawowym czynnikiem wyzwalającym rozwój wielu różnych chorób.

Pod koniec lat 90. zrozumiałem, że istnieje jeszcze jeden czynnik w trójkącie zdrowia, który w minionych 20–30 latach zaczął wpływać na nasze życie. Tak naprawdę istnieją setki badań, które dokumentują udział tego czynnika w powstawaniu chorób związanych z pogorszeniem się stanu mózgu (choroba Alzheimera, Parkinsona, schizofrenia...). Kiedy więc spojrzysz na wykres na stronie 30 zobaczysz, że ma on czwarty bok, który zmienia nasz trójkąt zdrowia w piramidę. Podstawa to struktura. Pozostałe trzy boki figury to biochemia, nastawienie psychiczne i elektromagnetyka. Ten ostatni jest tak samo ważny jak pozostałe trzy, czego większość z nas nie jest świadoma.

Czwarty element zdrowia jest skutkiem narażenia na pola elektromagnetyczne (PEM). Ciągłe bombardowanie PEM jest nową kategorią ataku na system odpornościowy, szczególnie na mózg. Jest to niezamierzony skutek uboczny technologii, ale nie daj się zmylić. PEM są potencjalnie tak samo niszczyielskie jak inne toksyny w organizmie człowieka. Aby zrozumieć, co mam na myśli, wejdź po prostu do restauracji i poszukaj bezprzewodowego połączenia w swoim telefonie. Często znajdziesz 6, 8 a nawet 10 różnych dostępnych sieci. Oznacza to, że w powietrzu pulsuje 6, 8 albo 10 różnych elektromagnetycznych częstotliwości, uderzających w twój mózg i negatywnie wpływających na jego funkcjonowanie. To jest niewielki, ale nawarstwiający

się wpływ. W tej książce dowiesz się o narażeniu na PEM, w jaki sposób mogą wywoływać problemy z funkcjonowaniem mózgu i pogarszać stan naszego zdrowia i co musisz zrobić, by zatrzymać ich szkodliwe działanie.

Piramida zdrowia

Zacznijmy wspólne wydostawanie się ze wzburzonych wód objawów. Pierwszym stopniem drabiny jest zrozumienie podstawowych zasad auto-immunologii i tego, jak najlepsza obrona twojego organizmu może zasiać spustoszenie w funkcjonowaniu mózgu.

CZĘŚĆ I

WODOSPAD: CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA FUNKCJONOWANIE MÓZGU

Indeks

#

„cuchnące myślenie” 79

A

adaptacyjny układ odpornościowy 36, 37, 42, 89

adaptogeny 305-307

ADHD 22, 59, 98, 130, 199, 294

aerobowe ćwiczenia 216-217, 219

Agencja Ochrony Środowiska 249

Aglutyniny 66-67

alfa-gliadyna 44

amalgamat dentystyczny 133, 135

aminokwasy 43-44, 97, 270, 303
niedobory 93

analiza z włosa 179

Annmarie Skin Care 149

antybiotyki 135, 141-142, 270
naturalne 142-143

antidepressanty 130, 227

antygeny 33, 37, 42, 75, 170, 195, 378

ApoE, rodzina genów 162-163, 169, 219

arsen 124, 131, 179, 278

artretyzm 181, 207, 224

ashwagandha 307

aspiryna 200, 287

astma 148, 249, 268, 380

ataksja 45, 93, 168, 177

autyzm 64, 91, 98, 112, 176, 398

azotany/azotyny 114

B

B4, *zob.* bariera krew-mózg 28, 57-59

Bacteroidetes, *zob.* dobre bakterie 84, 85

badania naukowe 76, 130, 185, 226

badanie krwi B4
skala 59

badanie krwi Wheat Zoomer 70, 167

badanie MRI 174

badanie zoomerów nerwowych we krwi 62

bakterie
nierównowaga *zob.* dysbioza 82, 85, 87, 141, 290
oporne na antybiotyki 141
przetwarzania 251
w jelitach 55, 80, 84-85, 88, 101, 137, 251, 261, 297
zob. probiotyki 276, 277, 304

bariera krew-mózg
biomarkery 57, 59, 64
efekt hipoperfuzji 62-65
przerwanie 57-60
środowisko odbudowujące 58, 59
testy na przeciwciała 171
uszkodzenie toksyczne 77, 122, 247-248

benzen 15, 122, 249

białe komórki tłuszczowe 251

białe krwinki 37, 136

białka 43, 175
reakcja immunologiczna 116
zwierzęce 269-271

źle złożone 101

białka alfa-synukleinowe 101

- białko podstawowe mieliny (MBP) 57, 90, 175-176
- białko serwatki 288
- biegunka 148, 202
- biochemia 29, 190, 241
- definicja 29
- Biocidin 143
- biomarkery 169-172
- choroba autoimmunologiczna 51-56, 59, 164-183
  - definicja 52
  - identyfikacja 59, 163
  - na lektyny 68
  - potencjalny bisfenol A 125
  - testy domowe 54, 55, 57, 73, 180, 209
  - wrażliwość na insulinę 100, 255
  - zapalenie mózgu 62, 64, 169, 292
- bisfenol A
- definicja 60, 124
  - produkty zawierające 60
- Bland, Jeffrey 243
- Booth, John Wilkes 134
- ból 137, 200, 201, 210
- ból miednicy 204
- bóle pleców 208
- bóle głowy 237
- BPA, *zob.* bisfenol A
- Bredesen, Dale 76-78
- badania nad chorobą Alzheimera 41, 76-78, 100, 190
- brokuły 140, 250, 266, 344
- budziki 191, 378, 388
- bulion na kościach 144, 339
- buraki 261, 266, 326, 345
- butelki dla dzieci 129-131
- C**
- celiakia 63, 65, 68
- badanie krwi 173
  - biomarkery 173
  - objawy 93, 167-168
  - przeciwciała 173-174
- zob.* gluten, z diety bezglutenową 280
- centralny układ nerwowy 134, 177, 205, 221
- centrum badań nad chorobą Alzheimera 41
- chemikalia 42, 108, 248, 272,
- detoksykacja 140
  - okres półtrwania 124
  - pestycydy 108, 110, 112, 122, 257, 267
  - Roundup chwastobójczy 258, 259
  - skumulowana toksyczność 268
  - substancje zaburzające gospodarkę hormonalną 119-121
  - środki higieny osobistej 147-149
  - testy na 178-179
  - tłumienie 109, 111
- chlor 119, 122, 126
- chodzenie 74, 93, 95, 177, 220
- cholesterol 23, 165, 190, 249, 271, 290
- HDL 121, 287
  - LDL 69-70, 302
- choroba Alzheimera 74-76, 174
- biomarkery 62
  - jelita i 86, 100-101
  - obszar mózgu 52, 55
  - opryszczka pospolita, powiązane 76
  - pięć typów 23
  - płytki beta-amyloidowa 110, 299
  - powiązane genetyczne 162-163
  - powstawanie 74
  - powszechna przyczyna 19, 43, 78, 100
  - ryzyko 169
  - statystyki występowania 110
  - wczesne występowanie 46, 74
  - zatrzymanie/odwrócenie 49, 61, 77
- choroba dwubiegunowa 59, 177, 179
- choroba Parkinsona 19, 29, 40
- biomarkery 172
  - obszar mózgu 52
  - rola jelit 37, 100-101
  - toksyny i 110, 112
- choroba serca 40, 46, 64, 165, 224
- choroba zwyrodnieniowa stawów 201

- choroby autoimmunologiczne 22, 34, 105, 116
- badanie w kierunku 62, 172
  - biomarkery 54, 55, 68, 159, 164
  - błędna diagnoza 37
  - choroby współistniejące 99, 196
  - kroki działania 252, 311
  - linia czasowa 108, 164-167
  - nawracające objawy 37, 46-48
  - neoepitopy 66-69, 110
  - studia przypadków 25, 95, 103
  - zakłócenia endokrynologiczne 119-121
- choroby zwyrodnieniowe 201
- badanie mechanizmów 62
  - podatność na zagrożenia 223
  - zob.* poszczególne rodzaje
- ciało migdałowe 55, 208, 209
- ciąża 121
- detoksykacja przed 130, 135
  - ekspozycja na BPA 125, 127, 129
  - zob.* narażenie płodu na toksyny
- Corbett, Boston 134
- cukier 290-291, 293
- jako substancja zapalna 98-99
  - jako toksyna mózgową 29, 251
  - przypadkowe narażenie 295-297
  - spożycie w Ameryce 290
  - substytuty 292
  - śledzenie 372
  - ukryte źródła 280, 287, 291, 293
- cukier we krwi 254, 262, 380
- objawy obniżenia 263, 380
- cukrzyca 34, 40, 65, 176, 244, 294, 381
- insulinooporna 99-100,
  - wyzwalacz cukrowy 98-100
- curry w proszku 326
- cyfrowe urządzenia komunikacyjne 381
- cynamon 260, 314, 321, 347, 361, 363
- Cyrex badanie immunologicznej reaktywności chemicznej
- ekran (układ 11) 178
- Cyrex badanie immunologicznej reaktywności patogenicznej
- (szczep 12) 178
- czarna istota 52
- czarne jagody 264, 318, 328, 357, 360
- czarny pieprz 329
- czasowa głódówka 145-147
- czosnek 114, 261, 266
- ćwiczenia 28, 49, 190, 197, 216-220, 226, 240
- ## D
- Davis, William 196, 263
- DDT (pestycydy) 115, 124
- Deal, Sheldon (Mr Arizona) 189
- dekarboksylaza kwasu glutaminowego 90, 176
- demencja 34, 52, 59, 111, 132, 324
- statystyki zachorowalności 41, 168, 175
  - zob.* choroba Alzheimera
- demielinizacja 62
- depresja 19, 40, 90, 99, 179, 232, 327
- leki na 86, 90, 130
  - przyczyny wspólne 43
- detergenty pralnicze 149, 150
- detoksykacja 106, 127, 251, 259
- metylowa 127
  - programy 113, 115, 195
  - przed ciążą 130, 134
  - środki odżywcze 124, 140
- dieta bezcukrowa 89, 149, 279, 289-294
- dieta beznabiałowa 89, 149, 279, 321
- dieta śródziemnomorska 248
- dieta wegetariańska 270
- dieta, *zob.* żywność, wrażliwość pokarmowa
- dioksyny 128, 241, 271, 272
- dobre bakterie 81, 88, 141, 144
- dysbioza 82, 85, 87, 101, 141, 290
  - żywność sprzyjająca 144, 252, 261, 277, 302, 304, 339
- dobry samopoczucie 88, 92, 97, 195, 218, 233, 292
- dotatki 110, 147, 283, 310
- dotatnia wartość predykcyjna 48, 165

drętwienie i mrowienie 57, 60, 137, 168, 173, 202
dynia 141, 265, 315
dysbioza 82, 85, 87, 101, 141, 290
dysfunkcje mózgu 29, 49, 51-78, 98
    badania przesiewowe pod kątem
    wyzwalaczy 62, 165, 183
    biomarkery 169-172, 174, 291-292
    geny powiązane z 162-163
    mechanizmy 59-61
    nadmierne zapalenie 37-42, 89, 209
    odrębne kategorie 76-77
    odwracanie dietą 254-256
    promieniowane elektromagnetyczne
    382-386
    przyczyny 44, 64, 91, 122, 259
    studia przypadków 94-97, 138-139
    toksyny środowiskowe, nadmierne
    zapalenie 103-155, 272
    urazy 175
    wczesne objawy 50, 60
    zob. choroba Alzheimera, nieszczelny mózg
działa 245, 297
dzieci
    plan żywienia bezglutenowego 197-198
    promieniowanie elektromagnetyczne
    oraz 375, 382-383-386
    toksyny środowiskowe oraz 109, 110, 112,
    132, 247, 249, 266, 272

E

efekt placebo 225-228
ekspozycja na glifosat 112, 258-259
eliminowanie mgły umysłowej, składniki
adaptogenne 307, 394
endorfiny 88, 92, 196
endotoksyny, *zob.* toksyny środowiskowe
energia 83, 191, 213, 229, 230-231, 254,
275, 294, 375
enkefalinę 196
enolaza właściwa dla neuronów 172
enzymy, epigenetyka 81, 90, 122, 192,
295-296

epinefryna 88
epitoty, *zob.* neoepitoty
estrogen 119-121, 132, 286
    lokalizacja receptora 68, 116
etykiety
    bezglutenowy 280
    składniki, których należy unikać 309-311
    wymagania 283, 299
    zawartość cukru 291
EWG, *zob.* praca środowiskowa

F

farba, ołów 132, 161
fermentowana żywność 262, 276-277, 304,
336
filtr przeciwsłoneczny 147
    na bazie cynku 150
Filtry Graham-Steetzer (GS) 380
Firmicutes 85, 144
Fitochemikalia 248
fluor 119
folian 190, 327,
formaldehyd 144, 151, 247
Fundacja Weston A. Price 269
funkcje nerwowe 176, 199, 205, 207,
222-224
funkcje ruchowe 211
    utrata 173

G

gabinet lekarski, *zob.* lekarze; praktycy
medycyny funkcjonalnej
GAD, *zob.* dekarboksylaza kwasu
glutaminowego
GAMA, *zob.* kwas gamma-aminomasłowy
genetyczne aktywatory zapalne 162, 298
genetycznie modyfikowana żywność, *zob.*
GMO
genetyka 84, 106, 169, 173, 192, 219
    badanie 162, 181
    choroba Alzheimera 162-163, 219
    modyfikacja toksyn 122

panel detoksykacyjny 113, 140, 147, 148
geny przetrwania 146
ghee 276, 288, 325
glukoza 99, 100, 254, 262, 293
gluten 27, 33, 63, 77, 91-93, 148, 167, 252, 276, 278-287
  ataksja 93, 176, 177
  enzymy trawienne 295-296
  hipoperfuzja 62-64
  nieceliakalna wrażliwość 68, 96, 167-169, 176
  niezamierzone narażenie 281, 295
  objawy odstawienia 63, 196-197, 239
  utrata masy ciała 254
  źródła ukryte 148, 150-152, 281, 283-285, 309, 310
GMO (genetycznie modyfikowana żywność) 256-260
Goodheart, George 28, 187-188
  niedzielną modlitwa poranna 188
gospodarstwo domowe
  chemikalia w sypialni 144
  chlor z głowicy prysznicowej 126
  porażenie pleśnią 77, 109, 135-140
  środki czyszczące 150, 152-154
  zanieczyszczenie ołowiem 124, 132, 179
  źródła toksyn 149
  źródła zanieczyszczeń elektromagnetycznych, 381-382
granat 144, 264, 330
grzyby 266, 325
gumy (dodatki) 286

H

hipoglikemia 294
hipokamp 55, 74, 259, 307, 329, 384
hipoperfuzja 62-64
hormony 42, 69, 224,
  białe krwinki tłuszczowe 251
  leczenie zwierząt gospodarskich 270, 301, 374
  miejsca receptorów 196, 302
  mózg 28, 86-89, 177

niskie poziomy 245
substancje zaburzające gospodarkę hormonalną 119-121, 126
terapię zastępcze 126
zaburzenia równowagi wywołane toksynami 123
hormony androgenne 245
Houston, Mark 115

I

imbir 261, 343, 365, 369
indeks glikemiczny 262-263, 266, 368
infekcje drożdżakowe 303
Instytut Medycyny Funkcjonalnej 181
insulina 99-100, 255, 302
inulina 261-262
IQ (inteligencja) 132, 273, 304,

J

jabłka 112, 263, 333
  domowy mus jabłkowy 143
jagodowe owoce 114, 260, 357, 366
jajka 91, 253, 270, 322
jarmuż 141, 266, 318, 324
jelita, *zob.* na jelito
jelito
  anatomia 80
  bakterie w 55, 84-86, 89, 137, 141, 276, 304, 336
  długość 80
  dobra równowaga bakteryjna 269, 276
  dysbioza 82, 87, 141, 144, 290
  działanie układu odpornościowego 34, 81-83, 252, 303
  efekty braku równowagi 27, 85, 101, 144
  enzymy trawienne 81, 87, 295-296
  funkcje nabłonka 57, 73, 80
  mikrobiom 84-89, 100-101, 141-143, 224, 277-278
  produkcja enzymów 43, 90
  przenikalność, *zob.* nieszczelne jelito
  redukcja stanu zapalnego/leczenie 194-195, 304, 339

skutki działania antybiotyków 141-144
zaburzenie bariery jelitowej 80, 84, 86
związek dwukierunkowy mózgu 57-58,
79-101
język, „poorany” 246
joga 212, 217

K

kadm 124, 131, 135
kakao 357
kalafor 261, 266, 319, 320
kapusta kiszona 276, 336
katabolizm 193
kazeina 90, 97, 287, 288, 301
kazomorfin-7 (BCM-7) 98
kazomorfiny 97-98, 196
ketony 254
ketoza 254-256
kifoza 210, 211, 212
kobalamina, *zob.* witamina B12
kolagen 144, 339
kolendra 348
komórka pamięci B 167
komórki glejowe 34-35, 59, 77
komórki macierzyste 191
komórki Purkiniego 166, 176
komunikacja mózgowo-jelitowa 86-89
kosmetyki 133, 148, 149
kości
dopasowanie 187, 207
komórki 42, 122
odkładanie ołowiu 112, 124, 132
utrzymanie silnych 144, 218
kręgosłup 200, 203, 206, 213, 215
mięśnie główne 207, 214, 216, 219
środki naprawcze 212-220
test skurczowy 209
zaburzenia równowagi *zob.* postawa
Kryzys wodny Flint (Mich.) 115, 132
ksylitol 309
kształt twarzy 94

kukurydza 45, 136, 256-257, 266, 269
kurkuma 114, 261, 298, 369, 371
kurkumina 114, 298, 326
kwas gamma-aminomasłowy 90
kwas solny 82, 244, 245, 315
kwasy tłuszczowe omega-3 260, 304
dobre źródła 260, 269, 271, 273, 303,
317, 319, 335, 341, 362

L

laboratoria Vibrant Wellness 62, 70
lekarstwa
efekt placebo 225-228
przeciwzapalne 200
środki antydepresyjne 86, 227
zawartość białka mleka 288
zawartość glutenu 309-312
lekarze 48, 103, 126, 181, 224
lekarze medycyny funkcjonalnej, praktycy
49, 72, 122, 126, 181, 183, 216, 227
leki 82, 86, 130, 171, 183, 221, 298
leki na receptę 141, 290
lektyny 66-69
liczebność plemników 68, 108, 120
lipopolisacharydy, *zob.* LPS
Lipski, Liz 290
lokalizacja receptorów hormonów tarczycy
119
LPS (lipopolisacharydy) 70
L-tryptofan 314

Ł

łosos 272-273, 314, 317, 324, 331, 340,
351, 354
łuszczyca 34, 40, 181

M

maca 368
małpy makak 73-74
mango 264, 268, 335, 370
maniok 337
marchewka 267, 278, 332, 333

martwicze autoimmunologiczne zapalenie
mięśni 103, 105
masaż 28, 187, 200, 216
maślan 262
Matryca życia 26, 161, 210
medytacja
korzyści 191, 226, 233-235
techniki, praktyki 235-236
menstruacja 161
metale ciężkie 25, 112, 131-135, 140, 336
badanie moczu na 179
metoda Feldenkraisa 187, 216
mgła umysłowa 19, 22, 59, 399
miejsca występowania receptorów 119-121,
126, 302
mięso 253, 269, 295
mięśnie 28, 46, 67, 207-208
choroby 103, 105, 168, 173, 181
ruch 176, 214, 394
testowanie 187
wzmocnienie rdzenia 219-220
migdały 141, 265, 362
migrena 23, 198, 287
mikrobiom 27, 277-279, 300, 332, 337
bilansowanie 194, 195, 224, 304
efekty wyboru żywności 251, 291
funkcja 84-89, 100-101
toksyny antybiotykowe 141-143
mikrotubule 176
mimikra molekularna 42-46, 60, 122
wyzwalacze żywnościowe 90-91, 253
minerały 122, 253, 271, 296, 301
Minich, Deanna 1, 236
miód 292, 333
mitochondria 316, 321, 377
mleko 97, 270, 289
substytuty/zamienniki 286-287
zob. mleko marki; trening rozumienia
diety bez nabiału
żywność zawierająca 288-289
mleko kokosowe 287, 315, 320, 342, 358
mleko krowie, *zob.* mleko

mleko matki 97, 129, 277
produkcja siary 300
zawartość neurotoksyn, białek w 26
mleko sojowe 286, 318
mleko wielbłądzie 286
morfina 91, 97
mózg
anatomia 53-56
działania zdrowotne 190-191, 216-219,
225-228
efekt placebo 225-228
efekty medytacji 226
funkcje poznawcze 72, 78, 98, 168, 233,
254-256, 307, 318, 319, 348, 357
hipoperfuzja 62-64
hormony, *zob.* neuroprzekazniki
poprawa funkcjonowania 58, 60, 98, 190,
193, 208, 219, 303, 313-371
poziom glukozy 99
przeciwciała 33, 42-45, 57, 59, 86, 90-91,
170-177
regeneracja komórkowa 48, 60, 191-194,
233, 392
regulacja przepływu krwi 63, 64, 91
rezonans magnetyczny 174
zob. dysfunkcja bariery krew-mózg
móźdżek 35, 45-46, 53, 54, 60, 176-177
mrowienie 57, 62, 137, 168, 173
mykotoksyny 135
myśli, *zob.* nastawienie psychiczne

N

nabiał 29, 252
jako substancja zapalna 58, 243
jako toksyna mózgową 97-98, 190, 301
objawy odstawienia 196-197
produkty 279, 309
przypadkowe narażenie na 295
śledzenie 102
wrażliwość 195, 301
zob. mleko
nadaktywność, *zob.* ADHD

nadwrażliwość elektromagnetyczna (EHS) 380
 napady padaczki 22, 63
 napoje 291
   pojemniki 124, 129, 131,
 napoje alkoholowe 263, 285, 291
 napoje gazowane 36, 130, 291
 narażenie na toksyny w życiu płodowym 268
 nasiona dyni 265, 314
 nastawienie psychiczne, 29, 187-191,
 221-240
   definicja 29, 187
   działanie 236
   negatywny 230
   poza schematem 386-389
   pozytywny 225-228
 nawadnianie 219
 NEOBEE (suplement MCT) 256
 neoepitopy 66-70, 110, 117, 122
 neurogeneza 87, 185, 234
 neurony 35, 55-56, 75, 171-172, 294, 307,
 319, 357
 neuroprzekąźniki 56, 87, 93, 294, 314
 neurotoksyny 15, 112, 319, 357
 niedobór witaminy A 244
 niepokój 47, 59, 90, 168, 179, 262, 306,
 379
   zbilansowany mikroob 224
   zmniejszenie 99, 195, 232
 nieszczelne jelito 27, 72, 80-81, 86
   przeciwciała 167, 171
   uzdrowienie 186, 252
   wyzwalacze 290, 292, 302
   zaburzenia równowagi bakteryjnej 144
 nieszczelny mózg 27, 51- 78, 252, 302
   przyczyny 80, 86, 200, 248
 nietolerancja wysiłku systemowego 89
 nitrozoaminy 112, 114
 norepinefryna 88
 normalny vs. pospolity 51

O

obciążenie organizmu 106, 111-115, 123,
 127, 137, 197
 objawy alergii na twarzy 94, 148
 objawy neurodegeneracji 57, 219
 objawy psychiatryczne 93, 95, 96, 202
 obrzęk 37, 246
 obwodowe neuropatie 168, 173, 177
 obwodowy układ nerwowy 134, 174, 177, 205
 ocet balsamiczny 353, 354
 oddawanie moczu 137, 201, 204
 odpowiedź immunologiczna 49, 251,
 295-297
   beta-amyloid 75-76, 110, 163, 275, 299,
 308
   uszkodzenia uboczne 43-44
   białka dietetyczne 117-118
   nadwrażliwość elektrolityczna 379-380
   toksyny środowiskowe 115-121
   zob. odpowiedź autoimmunologiczna
 olej kokosowy 276, 321
 olej palmowy 256
 oleje z ryb 190, 248, 271-275, 303-304
 oligodendrocyt mielinowy, glikoproteina
 (MOG) 56, 57, 175
 ołów 25, 114, 124, 179, 377
   skutki zatrucia 131-133
 opieka chiropraktyka 28, 145, 181, 187,
 203, 205
   świadczania 212
 organiczne produkty kosmetyczne 149
 orzechy i nasiona 253, 260, 264-265, 315,
 349, 362
 orzechy pekan 261, 265, 335
 orzeszki piniowe 261, 265
 oślonka mielinowa 44, 56
   oznaki zwyrodnienia 130
 osteopatia 216
 osteoporoza 68, 132, 218
 otyłość 88, 146, 251, 259, 290
 owies 278, 283, 311

owoce 248, 260-264, 357
dobre wybory 263-264

P

Pakiet GS 300, 303
palenie papierosów 135, 268, 374
pamięć 19, 21, 40, 307, 319, 322, 329, 333
  choroba Alzheimera 74, 255
  korzyści z diety ketogenicznej 254
  nieszczelne jelita 87
  układ limbiczny 55
  upośledzenia 132, 379
  zapalenie mózgu 62, 259
pamięć krótkoterminowa 55, 168
paragony z kart kredytowych 66, 131
pasternak 262, 267, 332, 384
PCB 26, 121, 178, 241, 271
  okres półtrwania 123
  szacowane spożycie dzienne 128
peptydy 44, 95, 97, 196, 281, 300
perfuzja (przepływ krwi) 62-65
pestycydy 108, 112, 122, 267
pietruszka 261, 331
piramida zdrowia 185-198
  komponent nastawienia 222
  korzyści 194-196
  podstawa 199-220
  poprzednia 29
Pizzorno, Joseph 122, 195, 268
pleśń 42, 77, 82, 109, 116, 135-140
  dolegliwości fizyczne 137
  testy 178
płytki beta-amyloidowa 275, 299, 308
podróż samolotem 191, 377, 382
podwzgórze 55, 88, 130, 224
pojemniki na kawę 128
poła elektromagnetyczne (EMF) 29, 188-189, 229, 373-389
  blokada filtracyjna 387
  objawy narażenia 379
  ostrzeżenia 387-389

  test licznika 387
  źródła promieniowania 375, 376, 381-382
polichlorowane bifenyle, *zob.* polifenole PCB
pomidory 60, 246, 267, 298, 341
postawa ciała 29, 199, 207, 210, 211, 214
poszczenie, *zob.* czasowa głódówka
prebiotyki 261, 277-278, 296, 332, 337
probiotyki 144, 304, 336, 339
problem z dyskiem 203
problemy ze wzrokiem 60
producenti kapeluszy, zanieczyszczenie rtęcią 134
produkcja TNF 118, 299
produkty chlebowe 282
produkty pielęgnacyjne do ciała 147-149, 151, 397
promieniowanie rentgenowskie 174, 376, 377
prysznicowy filtr chloru 126
przeciwciężła 33, 36, 65, 69, 90-91, 117, 118, 171-177
  dwa typy 34, 42-45
  gliadyna 44, 68, 95, 281
  testowanie 48, 57, 168, 170, 171, 182
  w glutenie 91, 253
  w siarce 300
  zapalenie, od 58-59, 125
przeciwutleniacze 109, 140, 253, 260, 315, 318, 335, 378
przeciwzapalne
  leki 200
pokarmy 73, 87, 90, 98, 140, 141, 143, 185, 243, 252-253, 276, 279, 295
przepisy 313
  desery 357-363
  lunch 323-336
  obiad 337-357
  napoje 364-371
  śniadanie 314-323
przepuszczalność jelit, *zob.* nieszczelne jelita
przetworzona żywność 253, 256, 281, 287
przewody elektryczne 375, 386
przysadka mózgowa 67, 224

przywspółczulny układ nerwowy 222-225, 233
pszenica

dysfunkcje mózgu 65, 90, 91-93
eliminacja 278-279
GMO 256-258
indeks glikemiczny 263
narażenie na toksyny 45, 309
objawy odstawienia, *zob.* gluten
peptydy 44, 281
podwyższony poziom przeciwciał 173
„w przebraniu” 282, 283-285
przerwanie bariery krew-mózg 58
reakcje układu odpornościowego 116
śledzenie 102
zdrowe zamienniki 278-279

pulsometr 217

puszki metalowe 66, 130

R

rak 68, 125, 179, 247, 268, 298, 375, 382, 385

Rapp, Doris 243

Real Time Labs Urinary Mold Panel 178

receptory opiatów 91-92, 97, 196

reumatoidalne zapalenie stawów 22, 34, 40, 176

Rolfing 216

Roundup 258, 259

rtęć 116, 131, 134, 179, 272-273

cykl życia 133

okres półtrwania 123, 124

ranking u ryb 133, 274

rukola 113, 267, 355

ryby 26, 133, 248, 261, 271-275, 304

rzepa 113, 262, 267, 332

S

S100B (biomarker) 59, 172

sałata 267, 350

sardynki 273, 274, 341

schizofrenia

biomarkery

selektywne inhibitory zwrotnego wychwytu
serotoniny (SSRI) 130

Selye, Hans 222, 224

sen 55, 186, 195, 201, 372, 388

pozycja 200, 213

Seneff, Stephanie 112

sepsa 71, 72

serotonina 69, 314

Shojai, Pedram 240, 394

siara 121, 300

sieci bezprzewodowe 386

sklerodermia (twardzina) 25, 34

składniki odżywcze 190, 258, 299, 319, 362

skóra 66, 125, 244

korzyści płynące ze światła słonecznego
302

smartfon, *zob.* telefon komórkowy

soczewica 69, 140, 326, 327, 349

soja 256, 266, 295

sok pomidorowy 261

sok warzywny 145

sól 197, 281

Splenda 290, 293

sprężony kwas linolowy 269

starzenie 38, 74, 122, 147, 193, 219, 244, 362

statyny 70

stawy 28, 34, 40, 137, 201, 207, 211, 246

stewia 360, 398

stres 42, 65, 79, 87-89, 164, 191, 202, 222-225, 233, 306

stres oksydacyjny 122, 147, 200, 307, 316, 335, 378

stront 218

struktura 30, 55, 187, 199-220

anatomia 176, 205

definicja 28

nieprawidłowa funkcja 36, 216

studium przypadku 201

wzmocnienie 219, 318

stwardnienie rozsiane (SM) 22, 35, 47, 56, 90, 175, 381

biomarker 57

substancje słodzące 290
Sun Horse Energy 306
suplementy 143, 190, 218, 245, 304
  bezglutenowe 308-311
  kontrola napełniania 308-312
  ważne 140
  zaufane źródła 299, 396, 397
suplementy melatoniny 23, 191
suplementy wapnia 218
Swanson, Harold 145
symbioza 85
szpinak 60, 140, 267, 323, 332, 356
sztuczne słodziki 257, 285, 290
szuja 210, 213

Ś

ścięгна 207, 212
śledzenie kroków 215, 217
średnia długość życia 94, 145, 183
średniołańcuchowe oleje trójglicerydowe (MCT) 255-256, 275, 321
środki czyszczące, receptury domowe 152-154
środki higieny osobistej 147-149
środki owadobójcze, *zob.* pestycydy
środki zmniejszające palność 271
środki zobojętniające kwasy żołądkowe 82-83,
Środowiskowa Grupa Robocza 110, 147, 268
śródbłonek 117, 172, 176
świadomy oddech 240
światło słoneczne 104, 147, 302, 376

T

tataże 104-106,
Technika Cox Flexion-Distraction 212
technika oddechowa 236
telefony komórkowe 191, 381, 382-389
  bariera ochronna 199, 387-388
  niebezpieczeństwa 375, 378
terapia estrogenowa 202

testosteron 68, 120, 302
testy moczu 139, 178-179
tłuszcze, zdrowe 275-276
toczeń 34, 177
toksyny środowiskowe 26, 27, 33, 66, 106, 122-123, 194, 250, 256
  akumulacja w organizmie 111-115, 116, 242
  badanie na 178-179
  najgorsi przestępcy 123-152
  pleśnie 135-137, 139
  półtrwanie 124
  studium przypadku 106, 138
  środki higieny osobistej 147
  test na detoksykację genetyczną 180
  trwale zanieczyszczenia organiczne (POP) 271
  w żywności 112-114, 115, 247, 250-252, 311, 375
  wpływ na płód 116, 148, 267-268, 271
  wyplukiwanie 194-195, 219, 242
  wyzwalacze reakcji immunologicznej 106-107
  zob. chemikalia, detoksykacja, pola elektromagnetyczne
toksyny w łaźience 136
toksyny w sypialni 144
toksyny, *zob.* toksyny środowiskowe; określone rodzaje
transformacja vs. zmiana 237
transglutaminaza 68, 173
Trening Odpornościowy Korpusu Morskiego 232
Trójkąt Zdrowia, *zob.* Piramida Zdrowia
trwale zanieczyszczenia organiczne (POP) 271
tubulina 176, 292
tuńczyk 40, 123, 133, 274
  w puszcze Vantresca 273
  w puszkach 274, 287
tworzywa sztuczne 124-131, 215

U

udar 34, 175, 224, 303

zgoni skorygowane o wiek 258
układ limbiczny 55
układ mięśniowo-szkieletowy 28, 181
układ odpornościowy 19, 29, 33, 37-38, 76, 186
    adaptacyjny 35, 36, 37, 42, 89
    korzyści w zakresie świadomości 195, 232
    neoepitopy 66-70, 110, 117, 122
    nowoczesne toksyny 115-117
    promocja żywności 140, 252
    przeciążenie toksynami 44, 48, 60, 72
    skład 34-36
    wodzony (komórkowy) 36, 37, 42, 117
    z jelit 34, 81-83, 295-296
    zob. przeciwciała
układ pokarmowy, *zob.* jelita
układ pokarmowy, *zob.* jelito
uraz głowy 58, 61, 65
urazowe uszkodzenie mózgu 39
urządzenia bezprzewodowe 191, 381, 386, 388
usta 76, 137, 297
    kontakt z tworzywami sztucznymi 128
    uszkodzenie DNA 384
    uszkodzenie komórek 38, 117, 125, 377, 384
    regeneracja 191-194, 233
    uszkodzenie tkanki 33, 37, 38, 44, 62, 71-72, 118, 164
    uzależnienie 93, 237

V

Vital Choice Seafoods 273, 399
Vojdani, Aristo 243

W

waga
    spadek 196, 242, 252
    stabilność 278
    wzrost 251, 290, 291
warzywa 140, 246, 253, 265-267, 304
    białka połączone 270
    dobre wybory 262, 266
    różne kolory 378

    zielone liściaste 190
warzywa korzeniowe 277, 278, 332
warzywa krzyżowe 113, 140, 261
wątroba 34, 67, 69, 105, 113, 146, 180, 290
wewnętrzne endotoksyny, *zob.* LPS;
neoepitopy
węch, zmysł 51-52
więzadła 187, 207, 213
wino 291, 292
wirus opryszczki 62, 70, 76, 173
witamina B₁₂ 127, 249, 394
witamina B₆ 249
witamina B₉ 190, 394
witamina C 140, 298, 394
    korzyści 114
    żywność o wysokiej zawartości 140
witamina D 190, 218
    niedobór 245, 301-302
    wiele korzyści 301-302
witamina D₃ 394
witamina E 311, 394
    korzyści 362
    żywność o wysokiej zawartości 140-141
witamina K 218, 344
witaminy 249, 298, 309, 378
wolne rodniki 275, 377, 378
wrażliwość na pszenicę 167-168, 173, 218, 246
    reakcje 168
wrażliwość pokarmowa 61, 64, 73, 169
    oznaki 243-247
    przypadkowa ekspozycja 295-296
    zob. gluten, cukier, pszenica
wrażliwość skóry głowy 244, 245
Wright, Jonathan 243
współczulny układ nerwowy 222-225
wynik HOMA 100, 255, 263
wzgórze 55, 64

Z

zabójstwo Lincolna 134
zaburzenia uwagi, *zob.* ADHD

zanieczyszczenie PEM 29
zanieczyszczenie powietrza 24, 25, 247, 249
zanieczyszczenie wody 109
  chlor 126
  ołów 132
zanieczyszczenie, *zob.* chemiczne; pola elektromagnetyczne, toksyny środowiskowe
zapalenie 19, 38-40, 125, 207
  chroniczne 38-39, 160-161
  efekty funkcji komórkowych 192
  kontrola 37-42, 78, 109, 186-187, 248, 298-311
  objawy fizyczne 243-247
  przyczyny 44, 57-59, 84, 98-101, 125, 136, 148, 161, 169, 194, 219, 377
  rdzeń kręgowy 206-207
  skutki nadmiaru 38-42, 208
  zob. artykuły spożywcze o działaniu przeciwzapalnym, również mleko, gluten, cukier
zapalenie wątroby typu B i C 105
zaparcia 37, 40, 95, 101, 208
zapominanie, *zob.* pamięć
zatrzymywanie wody 73
zegarki 388
zespół dysfunkcji wielonarządowej 71, 72
zespół nagłej śmierci niemowląt (SIDS) 98
zespół paraneoplastycznego zwyrodnienia mózdzku 176
ziarna, *zob.* pszenica
zielona herbata 127, 367
  zalety 261, 277, 299
zioła 253, 394
  koncentrat adaptogeny 305-306
zmarszczki 244
zmęczenie 19, 40, 48, 65, 85, 119, 137, 178, 223, 379

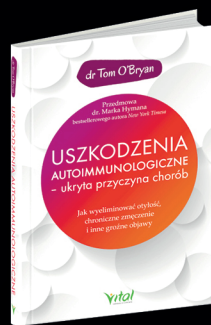
zmiany klimatu 108-109
zmiany nastroju 45, 48, 74, 86, 137, 314, 327
zonulina 171, 248, 301

Ż

źródła promieniowania 375-378, 382, 384-385

Ż

żeń-szeń 261
żywność
  antybiotyki w 141-144, 270
  czasowa głodówka 145-147, 191, 242, 254, 255
  dieta eliminacyjna 73
  dobre wybory 252-253, 258-269, 273, 276, 277, 393
  dodatki 256, 286-287, 308-311, 375
  jako toksyny mózgowe 29, 33, 57, 87, 88-89, 102, 112
  korzystna 190-191, 252-256, 313-371
  lektyny 66-67, 68-69
  pleśnie 135-137
  śledzenie 393
  środki detoksykacyjne 112-113, 139-141, 190-191, 241
  toksyczność 111-115, 247, 250-252, 311, 373
  unikanie, *zob.* nabiał, cukier, pszenica
  wartość biologiczna 270
  wyzwalcze mimikry molekularnej 90-91
  zapalna 242-247, 250-252
  zob. etykiety, przepisy kulinarne, określone rodzaje
żywność ekologiczna 267, 271, 298
żywność pochodzenia lokalnego 259, 265, 267, 269, 311

Dr Tom O'Bryan – jest światowej sławy prelegentem, organizatorem warsztatów i szkoleń. W swojej pracy skupia się na zdrowiu mózgu, nadwrażliwościach pokarmowych, toksynach środowiskowych i rozwoju chorób autoimmunologicznych. Jest współautorem i autorem książek, założycielem theDr.com, a także pomysłodawcą dokumentalnej serii *Betrayal* o chorobach autoimmunologicznych.

**Zapomniałeś, gdzie położyłeś telefon,
choć jeszcze niedawno miałeś go w dłoni?
Nie potrafisz przypomnieć sobie daty ważnego spotkania?
Mylą ci się fakty z życia twojej rodziny? Coraz częściej brakuje ci słów?**

Każdy z nas czasem doświadcza mgły mózgowej, zmęczenia i złego samopoczucia. Problem pojawia się wtedy, kiedy taki stan się utrzymuje. To pora, aby zainteresować się zdrowiem mózgu! Autor bestsellera *Uszkodzenia autoimmunologiczne – ukryta przyczyna chorób* powraca z nową książką. Zaprezentowany w niej program umożliwi ci podjęcie kroków, które wpłyną na witalność, przejrzystość i energię twojego mózgu. Poprawi się twoja pamięć i samopoczucie, zniknie zamglenie, zmniejszy się zmęczenie. Autor przekaze ci praktyczne, poparte badaniami naukowymi, porady i wskazówki, dzięki którym zmienisz styl życia i znacząco poprawisz pracę twojego mózgu. Wystarczy tylko 1 godzina tygodniowo!

Dzięki informacjom zawartym w tej przelomowej książce:

- przekonasz się, że „ukryte” składniki z pożywienia mają negatywny wpływ na funkcjonowanie mózgu,
- dowiesz się, jakie są objawy „nieszczelnego mózgu” i jak im przeciwdziałać,
- przekonasz się, jak zaburzenia flory jelitowej odbijają się na zdrowiu mózgu,
- dowiesz się, jaki wpływ na mózg mają choroby autoimmunologiczne,
- poznasz różne mechanizmy wywołujące stany chorobowe,
- otrzymasz dowody na to, że toksyny środowiskowe i pola elektromagnetyczne są szkodliwe dla zdrowia,
- poznasz skuteczne ćwiczenia i praktyki wzmacniające mózg,
- zyskasz wiele inspirujących przepisów na potrawy, które pomogą uzdrowić twój najważniejszy organ.

Ostry umysł w godzinę!

Patroni:

Cena: 79,70 zł

